

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi opintotukilain 2 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia siten, että opintotukea voitaisiin myöntää myös kansalaisopistossa tapahtuvaan opiskeluun. Korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annettua lakia muutettaisiin siten, että valtioneuvosto voisi korottaa ulkomailla opiskeleville korkeakouluopiskelijoille myönnettävän opintolainan valtiontakauksen määrää. Li-

säksi kotihoidon tuki voitaisiin hakijan pyynnöstä jättää ottamatta huomioon korkeakouluopiskelijoiden opintotukea myönnettäessä siltä osin kuin tukea käytetään lapsen päivähoitosta maksettaviin korvauksiin.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Opintotukilain 2 §:n 2 momentin (112/92) mukaan opintotukea myönnetään vähintään kahdeksan viikon ajan kestäviä opintoja varten lukiossa, kansanopistossa taikka ammatillisessa oppilaitoksessa. Tästä johtuen kansalaisopistossa opiskelevat jäävät opintotuen ulkopuolelle, koska rajausta tapahtuu oppilaitosmuodon perusteella. Tämä rajausta estää osaltaan työttömäksi jääneitä hakeutumasta sellaiseen koulutukseen, jota järjestetään ensisijaisesti juuri nimenomaan työttömyyden lieventämiseksi.

Opintotuen saantiedellytyksenä on opintotukiasetuksen 6 §:n (258/93) mukaan se, että opinnot ovat kokopäiväisiä. Tuettavat opinnot eivät siis ole harrastusluontoisia tai sivutoimisia.

Tämän johdosta ehdotetaan, että opintotukilain 2 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa kansalaisopistoissa tapahtuva opiskelu olisi opintotuen suhteen samassa asemassa kuin muissa oppilaitoksissa annettava koulutus.

Korkeakouluopiskelijoiden opintotuki uudistettiin 1 päivänä heinäkuuta 1992 lukien kor-

keakouluopiskelijoiden opintotuesta annetulla lailla (111/92). Opintorahan enimmäismäärä nousi 1 570 markkaan opiskelukuukaudesta. Tämän lisäksi opiskelija voi saada korkeakouluopiskelijoiden opintotuen asumislisästä annettua valtioneuvoston päätöksen (312/93) 1 §:n mukaan opintotuen asumislisää, jonka määrä Suomessa opiskelevilla voi nousta enintään 956 markkaan kuukaudessa ja joka on ulkomailla opiskelevilla 950 markkaa kuukaudessa. Edelleen opiskelijalle myönnetään valtiontakaus opintolainalle. Lainatakauksen kuukausimäärä on lain 8 §:n mukaan enintään 1 200 markkaa, aikuisopiskelijaksi katsottavilla kuitenkin 1 700 markkaa kuukaudessa.

Markan ulkoisen arvon alenemisen myötä opintotuen ostovoima on alentunut. Esimerkiksi opintotuen asumislisää tarkistettaessa voitiin valtiontaloudellisista syistä markan ulkoisen arvon aleneminen ottaa huomioon vain osittain. Samanaikaisesti on myös kustannustaso niissä maissa, joissa suomalaiset korkeakouluopiskelijat pääasiassa opiskelevat, noussut olennaisesti. Tämän johdosta opintotuki on monelle korkeakouluopiskelijalle käytännössä

riittämätön. Ulkomaisten opintojen harjoittamisen mahdollistamiseksi edes nykyisessä laajuudessa olisi tilanne korjattava.

Korkeakouluopiskelijoiden saamaan opintolainan valtiontakaukseen ei liity valtion korkotukea, vaan opiskelija maksaa koron kokonaan itse joko opiskeluaikana tai sen jälkeen. Näin ollen lainatakauksen enimmäismäärän korottamismahdollisuus ei houkuttele tarpeettomaan velkaantumiseen. Tarkoituksenmukaista Valtion opintotukikeskuksen arvion mukaan olisi enimmäislainamäärän korottaminen 1 800 markkaan kuukaudessa, jolloin ulkomailla opiskelevan opintorahan ja opintolainan yhteismäärä olisi 3 370 markkaa.

Tämän johdosta korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtioneuvostolle annettaisiin mahdollisuus nostaa opintolainatakauksen enimmäismäärää. Lain 8 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa asiaa koskeva valtuutus annettaisiin.

Opintotukea myönnettäessä otetaan huomioon tuen tarve. Korkeakouluopiskelijoiden osalta huomioon otetaan ainoastaan opiskelijan omat opiskelukuukausien aikaiset tulot. Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden osalta huomioon otetaan opiskelijan omat ja hänen puolisonsa sekä vanhempien tulot ja varallisuus. Omat tulot otetaan huomioon vain opiskelukuukausien ajalta.

Korkeakouluopiskelijan opintotukeen vaikuttavat 1 700 markan ylittävät kuukausitulot, jotka asteittain vähentävät opintotukea. Muilla kuin korkeakouluopiskelijoilla vastaava tuloraja on 2 400 markkaa kuukaudessa, yksinhuoltajilla kuitenkin 5 000 markkaa.

Kotihoidon tukea saavan opiskelijan tulona otetaan huomioon myös kunnallinen kotihoidon tuki. Kotihoidon tuella tarkoitetaan myös lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) 17 §:n mukaista korotettuna maksettavaa tukea. Lain 1 §:n mukaan alle neljävuotiaiden lasten vanhemmilla on oikeus valita lapselleen haluamansa hoitomuoto. Kotihoidon tukea myönnetään vanhemmille, jotka eivät käytä kunnallisia päivähoitopalveluja. Tuen perusosaa voi saada myös, jos perhe palkkaa yksityisen avustajan kotiin tai jos lapset ovat yksityisessä päiväkodissa tai yksityisessä perhepäiväkodissa.

Kotihoidon tuen ottamisesta huomioon opintotukea myönnettäessä ei aiheudu ongelmia, jos vanhemmat tuen varassa hoitavat lasta

kotonaan. Tällöin he eivät ole päätoimisia opiskelijoita, jotka ovat oikeutettuja opintotukeen. Sen sijaan jos perhe käyttää yksityisiä hoitojärjestelyjä, ongelmia voi syntyä. Näin on esimerkiksi silloin, kun perhe turvautuu yksityiseen hoitoon lapsen sairauden vuoksi ja vanhemmat samalla opiskelevat. Tällöin kotihoidon tuki käytännössä estää opintotuen saannin.

Useimmissa tapauksissa ongelmia ei siis ole. Mainitut erityistapauksissa esiintyvät ongelmat voitaisiin ratkaista siten, että ne vanhemmat, jotka käytännössä joutuvat turvautumaan erityisjärjestelyihin, voisivat saada opintotukea kotihoidon tuen saannin estämättä. Kohtuulliseen tulokseen tämän tavoitteen kannalta johtaisi se, että hoitajan palkkaukseen tai yksityisen hoidon järjestämiseen käytetty osa kotihoidon tuesta jätettäisiin huomioon ottamatta opintotukea myönnettäessä, jos vanhemmat sitä pyytävät.

Tämän johdosta ehdotetaan korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain 9 §:ään lisättäväksi asiaa koskeva uusi 2 momentti. Muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden osalta voidaan opintotukilain 4 §:n 2 momentin nojalla opintotuki myöntää, jos hakijan toimeentulomahdollisuuksiin vaikuttava syy antaa aiheita, vaikka tulot ja omaisuus ylittävät vahvistetut enimmäismäärät. Tarkoituksena on noudattaa vastaavaa käytäntöä siten, että kotihoidon tukea ei samoin edellytyksin otettaisiin huomioon opintotukilainkaan mukaista opintotukea myönnettäessä.

2. Vaikutukset

Ehdotuksen mukaan kansalaisopistojen pidemmät kurssit tulisivat opintotuen piiriin. Tällaisten kurssien määrä jää todennäköisesti hyvin vähäiseksi. Saajamääräksi tulee vuonna 1993 yhteensä ehkä noin 500 opiskelijaa. Vuonna 1994 opiskelijamäärä nousee tästä jonkin verran. Opintotukimenoja tästä aiheutunee 2 miljoonaa markkaa kuluvana vuonna ja vuositasolla noin 5 miljoonaa markkaa.

Ulkomailla opiskelevien lainatakauksien nostamisen mahdollistamisesta ei sinänsä aiheudu valtiolle lisämenoja. Korkeampien lainatakuusmäärien vahvistaminenkaan ei vielä lisää valtion menoja, vaan vasta siitä mahdollisesti aiheutuvan takausvastuun toteutuminen. Kun ulkomailla opiskelevia korkeakouluopiskelijoita

ta on kaikkiaan noin 5 000 ja mahdollisesti ainostaan osa heistä käyttäisi mahdollisuutta korotettuun lainaan, on todennäköinen taloudellinen vaikutus tällä perusteella hyvin pieni.

Kotihoidon tukea saa noin 800 korkeakouluopiskelijaa. Kun uudistus koskisi arviolta noin 80 opiskelijaa, olisi arvioitu valtion lisämeno noin 300 000 markkaa vuodessa. Kuluvana vuonna lisämeno olisi noin 150 000 markkaa. Vastaavan uudistuksen ulottaminen muihin kuin korkeakouluopiskelijoihin, joita on noin 4 200, aiheuttaisi lisäksi noin 700 000 markan menolisäyksen vuositasona. Kuluvana vuonna lisämenot olisivat noin 300 000 markkaa.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetusministeriössä.

4. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Tarkoituksena on soveltaa niitä jo 1 päivänä heinäkuuta 1993 alkavana opintovuonna myönnettävään opintotukeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

opintotukilain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 14 päivänä tammikuuta 1972 annetun opintotukilain (28/72) 2 §:ään siitä 14 päivänä helmikuuta 1992 annetulla lailla (112/92) kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Opintotukea myönnetään myös vähintään kahdeksan viikon ajan kestäviä kokopäiväisiä opintoja varten kansalaisopistossa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta 14 päivänä helmikuuta 1992 annetun lain (111/92) 8 §:ään uusi 4 momentti ja 9 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

8 §

Opintolainan valtiontakaus

Valtioneuvosto voi vahvistaa ulkomailla suoritettaviin opintoihin myönnettävän opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärän 2 momentissa säädettyä korkeammaksi.

9 §

Tulojen huomioon ottaminen

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna tulona ei opintotuen hakijan sitä pyytäessä pidetä lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea siltä osin kuin se

kattaa kotona tai muualla järjestettävästä päivä-
vähoidosta maksettavat korvaukset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen
täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Tytti Isohookana-Asunmaa